

Z A P I S N I K
sa 63. sjednice Odbora za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore,
održane 20. juna 2016. godine

Sjednica je počela u 10 sati.

Sjednici je predsjedavala Nada Drobnjak, predsjednica Odbora.

Sjednici su prisustvovali članovi/ice Odbora: mr Branka Tanasijević, Žana Filipović, Nikola Gegaj, Ljerka Dragičević i prof.dr Jelisava Kalezić.

Sjednici su prisustvovali/e: Biljana Pejović, načelnica Odjeljenja za pitanje rodne ravnopravnosti i Tatjana Anđelić, saradnica u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava.

Rad sjednice pratile su predstavnice medija.

Za sjednicu je, jednoglasno, utvrđen sljedeći

D N E V N I R E D:

1. Informacija o učešću žena u zakonodavnoj, izvršnoj i sudskoj vlasti u Crnoj Gori,
2. Smjernice za stvaranje povoljnog ambijenta za žensko preduzetništvo u lokalnim zajednicama;
3. Tekuća pitanja.

Prva tačka– Informacija o učešću žena u zakonodavnoj, izvršnoj i sudskoj vlasti u Crnoj Gori

Načelnica Odjeljenja za rodnu ravnopravnost Biljana Pejović informisala je članove/ice Odbora da je Vlada Crne Gore, u avgustu 2015. godine, usvojila Informaciju o učešću žena u zakonodavnoj, izvršnoj i sudskoj vlasti u Crnoj Gori, koja sadrži pregled stanja i preporuke u oblasti političkog i javnog djelovanja žena. Neke od preporuka za unapređenje stanja u ovoj oblasti su: unaprijediti vođenje rodne statistike o političkoj participaciji žena na državnom i opštinskom nivou; pola godine prije parlamentarnih izbora sprovesti istraživanje o stepenu zainteresovanosti žena za politički aktivizam i dio aktivnosti planirati i realizovati shodno rezultatima i analizi istraživanja; podsticati partnerstvo između međunarodnih donatora, političkih partija, nevladinih organizacija koje se bave političkom participacijom žena, medija i sindikata sa ciljem organizovanja kontinuiranih edukacija za žene iz političkih partija; umanjiti barijere za veću političku participaciju žena; uspostaviti saradnju sa medijima u Crnoj Gori (nacionalnim i lokalnim) sa ciljem promovisanja ideje većeg angažovanja žena u političkim partijama; ohrabriti političke partije da uspostave unutarpartijske kvote, osnuju unutarpartijske ženske forume, logistički podstiču političarke.

U Informaciji je naglašeno da žene iako čine većinu stanovništva u Crnoj Gori (50,6%) i u većem broju završavaju fakultet (60,5%) i dalje su podzastupljene na mjestima odlučivanja. Ove važne činjenice govore da se ne smije zanemarivati potencijal polovine stanovništva kojeg čine žene, i njihov doprinos kreiranju demokratskog društva. Bez prisustva žena na važnim mjestima u sistemu državne i lokalne vlasti, na mjestima gdje se kreira politika i donose odluke, nema dosljednog sprovođenja zacrtanih i garantovanih prava propisanih domaćim i međunarodnim zakonodavstvom. Zakonodavne i institucionalne promjene, kao i akcije i kampanje koje su sprovedene u proteklom razdoblju, dovele su do određenog napretka, ali nijesu dovele do uklanjanja različitih oblika diskriminacije žena niti do društva jednakih mogućnosti za oba pola.

Informacija o zastupljenosti žena u zakonodavnoj, izvršnoj i sudskoj vlasti u Crnoj Gori pokazala je da postoji tendencija rasta učešća žena u izvršnoj i sudskoj vlasti, kao i u zakonodavnoj na lokalnom nivou. Ohrabruje činjenica da je nakon lokalnih izbora u 14 crnogorskih opština u 2014. godini,

primjenom novih zakonskih rješenja, povećana zastupljenost žena – odbornica u parlamentima na lokalnom nivou sa 16,75% na 28,52%, a u Skupštini Glavnog grada zastupljenost žena je povećana sa 17,54% na 32%. Prema statističkim pokazateljima sadržanim u Informaciji, u četiri opštine procenat odbornica prelazi 30% (Danilovgrad 33,33%, Kolašin 32,26%, Andrijevica 32,25% i Podgorica 32,20%). U Skupštini Crne Gore, procenat poslanica u izvještajnom periodu je 17,3%, kako je bilo na početku tekućeg saziva, ali i dalje imamo najniži procenat poslanica u širem regionu. Prema Informaciji, u Vladi Crne Gore četiri žene su obavljale ministarsku funkciju - ministarka odbrane, ministarka nauke, ministarka rada i socijalnog staranja i ministarka bez portfelja. Biljana Pejović saopštavajući ovaj podatak dala je napomenu da je, u međuvremenu, došlo do promjene i da su u Vladi Crne Gore sada tri ministarke – odbrane, nauke i ministarka bez portfelja. Od ukupno zaposlenih u svim ministarstvima žene predstavljaju većinu što nije ohrabrujući pokazatelj njihovog stvarnog političkog aktivizma u izvršnoj vlasti. Na čelnim pozicijama pomoćnika/ca ministara je preko 44% žena. Takođe, na čelnim pozicijama radnih grupa za pregovaračka poglavlja 23 i 24 su žene. U sudovima, žene su zastupljene sa 65%. Na čelnim pozicijama u Vrhovnom i Ustavnom sudu Crne Gore su žene.

Tokom diskusije, saopštila je da učešće žena u političkom odlučivanju na lokalnom nivou predstavlja izuzetno važan aspekt i preduslov za uspostavljanje rodne ravnopravnosti i da se ovo učešće može posmatrati sa nekoliko aspekata: kao udio žena među članstvom i vođstvom političkih stranaka, kao udio žena među odbornicama lokalnih skupština ili kao udio žena na najvišim rukovodećim položajima u lokalnoj vlasti. Analizirane su crnogorske opštine sa aspekta udjela žena među odbornicama lokalnih skupština i udjela u najvišim pozicijama u lokalnoj vlasti. Objektivni podaci ukazuju na podzastupljenost žena u zakonodavnoj i izvršnoj lokalnoj vlasti, a bilježi se visoko učešće žena među zaposlenima.

Kroz saradnju Ministarstva za ljudska i manjinska prava sa lokalnim samoupravama nastavljeno je sa aktivnostima za unapređenje normativnih i institucionalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost na lokalnom nivou. Memorandum o saradnji u oblasti rodne ravnopravnosti potpisan je sa 16 opština u Crnoj Gori. U Informaciji je naznačeno da će se do kraja 2015. godine potpisati memorandum sa preostalim opštinama u Crnoj Gori, što je i učinjeno. U 20 opština imenovani su koordinatori/ke za rodnu ravnopravnost, u devet opština usvojeni su lokalni akcioni planovi itd.

U raspravi su učestvovala predsjednica i članice Odbora: Nada Drobnjak, Ljerka Dragičević, Žana Filipović, prof. dr. Jelisava Kalezić i načelnica Odjeljenja za poslove rodne ravnopravnosti Biljana Pejović.

Ljerka Dragičević komentarisala je Informaciju u dijelu koji se odnosi na statistički prikaz podataka razvrstanih po polu zaposlenih u ministarstvima i izrazila nezadovoljstvo zbog činjenice da nije vidljiv sastav zaposlenih u Kabinetu ministarke bez portfelja. S tim u vezi, tražila je pojašnjenje razloga navedenog propusta.

U datom pojašnjenju saopšteno je da je primjedba Ljerke Dragičević opravdana i da se propust na koji je ukazala, pri izradi sljedećeg izvještaja neće ponoviti. U Informaciji je naznačeno da Vlada Crne Gore ima ukupno 17 ministarskih mjesta a četiri žene obavljaju ministarsku funkciju, kao i da je u tabeli dat sastav zaposlenih u resornim ministarstvima kojih je 16 i da struktura zaposlenih u Kabinetu ministarke nije obuhvaćena ovom tabelom već podacima o zaposlenima u Generalnom sekretarijatu Vlade.

Žana Filipović komentarisala je Informaciju u dijelu podataka koji pokazuju veliki broj žena na pomoćničkim mjestima, kao i podatke koji pokazuju da ih nema dovoljno na mjestima na kojima se odlučuje. Tokom diskusije, saopštila je da Informacija, uz manjkavosti na koje je već ukazano, daje podatke koji ukazuju na potrebu da aktivnosti treba usmjeriti na političko osnaživanje žena, njihovo učešće u političkom i javnom životu i veću zastupljenost na mjestima odlučivanja i da svi akteri društva treba da ulože dodatne napore kako bi se popravio položaj žena i ostvarila rodna ravnopravnost.

Predsjednica Odbora Nada Drobnjak postavila je pitanje – da li su, u susret parlamentarnim izborima, planirane kampanje koje bi promovisale žene u političkim partijama, uz podsjećanje da je standard Savjeta Evrope 40% žena na izbornim listama. Uz podsjećanje na Preporuke Rec (2003)

Odbora ministara Vijeća Evrope državama članicama o uravnoteženoj participaciji žena i muškaraca u političkom i javnom odlučivanju kao i drugim nacionalnim i međunarodnim dokumentim, sugerisala je štampanje publikacije kojom bi se političke institucije, političke stranke i javnost upoznale sa datim mjerama iz Preporuka.

Prof.dr Jelisava Kalezić komentarisala je metodologiju izrade Informacije zbog evidentnih nejasnoća koje su omogućile različito tumačenje podataka i ukazala na potrebu njenog dodatnog unapređenja.

Biljana Pejović je odgovarajući na pitanje predsjednice Odbora Nade Drobnjak, saopštila da Odjeljenje, u susret parlamentarnim izborima, organizuje obuke za predstavnike/ce političkih partija o Zakonu o rodnoj ravnopravnosti, obavezama iz Zakona o izboru odbornika i poslanika i drugih nacionalnih i međunarodnih akata. Kroz Program Podrška antidiskriminacionim i politikama rodne ravnopravnosti IPA 2014, koji se sprovodi u tekućoj godini, u saradnji sa Ministarstvom i Programa UNDP-a, uz finansijsku podršku Delegacije EU u Crnoj Gori, intenzivno se radi na realizaciji niza mjera.

Nakon rasprave, predsjednica Odbora je konstatovala da se Odbor upoznao sa Informacijom o učešću žena u zakonodavnoj, izvršnoj i sudskoj vlasti u Crnoj Gori, i dao preporuku da se pri sačinjavanju naredne informacije Odbor upozna sa njenom sadržinom prije dostavljanja Vladi Crne Gore na usvajanje.

Druga tačka - Smjernice za stvaranje povoljnog ambijenta za žensko preduzetništvo u lokalnim zajednicama

Načelnica Odjeljenja za poslove rodne ravnopravnosti Biljana Pejović informisala je Odbor da je Vlada Crne Gore u junu 2015. godine, usvojila Strategiju razvoja ženskog preduzetništva u Crnoj Gori 2015-2020. Cilj Smjernica za stvaranje povoljnog ambijenta za žensko preduzetništvo u lokalnim zajednicama je da kreatori/ke lokalnih politika budu upoznati sa značajem ženskog preduzetništva, kako bi ovaj ekonomski potencijal mogao biti u potpunosti valorizovan. Ženskom preduzetništvu treba posvetiti posebnu pažnju zbog više važnih razloga, a jedan od njih je i da se razvojem ženskog preduzetništva stvaraju preduslovi za otvaranje novih radnih mjesta, što utiče na privredni razvoj na lokalnom nivou i razvoj društva u cjelini. I dalje je prisutno diskriminatorno mišljenje, da žene nijesu sposobne da postanu uspješne preduzetnice. Međutim, one su se u prethodnim godinama dokazale uspješnim poslovanjem, primjenom novih ideja i novih rješenja u organizaciji i upravljanju privrednim subjektima. Jedan od problema sa kojima se žene u Crnoj Gori srijeću bez obzira na jednakost pred zakonom je i nasljeđivanje imovine i vlasništvo nad njom, što umanjuje njihove šanse za započinjanje sopstvenog biznisa.

Trenutno stanje u ženskom preduzetništvu predstavljeno je podacima iz različitih izvora, koji ukazuju da je neophodno posvetiti pažnju za razvoj i unapređenje ženskog preduzetništva u Crnoj Gori. Analiza na lokalnom nivou je pokazala da žene imaju najveći procenat vlasništva nad poslovnim subjektima u opštinama Kolašin (22,2%), Plužine (17,2%), Mojkovac (14,3%) i Danilovgrad (13%), a najmanji u opštinama Rožaje (5,45%), Ulcinj (5,7%), Cetinje (6,6%), Bijelo Polje (8%), Herceg Novi (8,3%), Nikšić i Bar (9%). Opština Podgorica ima samo 10,5% aktivnih poslovnih subjekata u vlasništvu žena.

Prema podacima Monstata iz 2012.godine, žene su nositeljke vlasništva 9,7% malih preduzeća, 3,1% srednjih preduzeća i 2,4% velikih preduzeća. Potencijal koji žene imaju još uvijek nije prepoznat i dovoljno iskorišćen. Sliku ekonomskog položaja žene u Crnoj Gori neophodno upotpunjuju podaci koji se odnose na podjelu poslova u kući, na način koji odslikava puno prisustvo rodnih stereotipa, jer žene i dalje obavljaju najveći dio domaćih poslova, bez obzira na to da li su zaposlene. Kada se analiziraju podaci o vlasništvu nad imovinom, uočava se da su žene vlasnice manje vrijednih dobara, ali i toga u vrlo malom procentu. Visina prosječne plate žena u Crnoj Gori je za 14% niža u odnosu na prosječnu platu muškaraca, a prosječna penzija žena je za oko 50€ manja u odnosu na prosječnu penziju muškaraca.

Investiciono razvojni fond Crne Gore, uvažavajući važnost ciljnih grupa, realizuje kreditnu liniju namijenjenu ženama, gdje sve zainteresovane preduzetnice mogu da biraju između dva programa podrške namijenjena ovoj ciljnoj grupi. Prvim Programom podrške (koji je raspisan u saradnji sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava i UNDP-om, na osnovu potpisanog zajedničkog Memoranduma) definisani su uslovi koji su administrativno mnogo jednostavniji od Programa podrške koji je namijenjen preduzeticama koje planiraju ili već imaju privatni biznis većeg obima. Obje kreditne linije sadrže određene benefite jer je i cilj ovih programa da se stimulišu žene da započnu i/ili nastave sopstveni biznis. U zavisnosti od Programa podrške, kamatna stopa se kreće od 2% do 3,5% sa rokom otplate do 12 godina. Koristi, pored stimulacije koja se ogleda u smanjenju kamatne stope za sjeverne i manje razvijene opštine (Ulcinj, Nikšić i Cetinje) podrazumijevaju i nepostojanje ograničenja u smislu ulaganja u osnovna i/ili obrtna sredstva i u bilo koju djelatnost kao i znatno fleksibilnije administrativne procedure.

Takođe, istakla je da Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja u okviru do sada objavljenih pet MIDAS poziva za grantove, dodatne bodove dodjeljuju ženama poljoprivrednim proizvođačima, kao nositeljicama poljoprivrednog gazdinstva.

Preporuke koje u značajnoj mjeri mogu uticati na razvoj ženskog preduzetništva na lokalnom nivou odnose se na: formiranje jedinstvene baza podataka o preduzeticama na svakom pojedinačnom lokalnom nivou; u okviru postojećih finansijskih olakšica za preduzetničke i druge male i srednje biznise, u prvim godinama rada sagledati mogućnost podrške preduzeticama, kako bi brže razvile svoje biznise; lokalni organi vlasti da povremeno razmatraju probleme preduzetništva i preduzetnika/preduzetnica; povećanje informisanosti koja uzima u obzir rodne uloge i prilagođena je mogućnostima žena, kroz sve lokalne medije; rodno senzibilisanje svih ključnih aktera u lokalnim upravama za razvoj ženskog preduzetništva; uraditi rodnu analizu javnih politika kao i razvijanje regionalne i međunarodne saradnje i umrežavanje.

U raspravi su kroz komentare i pitanja učestvovali: predsjednica i članica Odbora Nada Drobnjak i Žana Filipović i načelnica Odjeljenja za poslove rodne ravnopravnosti Biljana Pejović.

Predsjednica Odbora Nada Drobnjak komentarisala je podatke koji pokazuju da su žene iz ruralnih područja zainteresovane da razviju svoj biznis i da su u 2013. godini od 21 realizovanog projekta, u okviru podrške investicijama u preradu na porodičnim gazdinstvima, 7 korisnika bile žene ili 33,33% kao i da su žene podržane sa 30,32% cjelokupne podrške po ovom javnom pozivu. Smatra ohrabrujućim to što žene u lokalnim zajednicama pokreću inicijativu za osnivanje preduzeća, ali i to što prepoznaju određene barijere. Takođe, ukazala je na značaj Smjernica koje će umnogome pomoći u praćenju primjene Strategije za razvoj ženskog preduzetništva.

Na pitanje članice Odbora Žane Filipović – da li žena koja ne posjeduje imovinu može participirati kod Investiciono razvojnog fonda za jednu od kreditnih linija koje su namijenjene ženama za pokretanje sopstvenog biznisa, Biljana Pejović je saopštila da žena ne mora imati imovinu, ali da prilikom apliciranja za kredit mora obezbijediti žiranta. Takođe je ukazala da će država nastojati da u narednom periodu, a što je prepoznato i Strategijom za razvoj ženskog preduzetništva, obezbijedi garantni fond koji će podržati žene koje ne posjeduju imovinu da apliciraju za kreditne linije kako bi pokrenule sopstveni biznis.

Nakon rasprave, predsjednica Odbora je konstatovala da se Odbor upoznao sa Smjericama za stvaranje povoljnog ambijenta za žensko preduzetništvo u lokalnim zajednicama.

Treća tačka –Tekuća pitanja

Predsjednica je informisala Odbor da je učestvovala u radu Završne konferencije „Jačanje regionalne saradnje na planu integracije rodne perspektive u reformi sektora bezbjednosti u zemljama Zapadnog Balkana“ koja se sprovodi u okviru Projekta „Rodna ravnopravnost u oružanim snagama na Zapadnom Balkanu“. Konferencija je održana 15. juna t.g. u Beogradu. Rad Konferencije odvijao se u okviru panela: „Značaj podizanja svijesti o rodnoj ravnopravnosti u vojsci“, „Uloga mehanizama rodne ravnopravnosti u ministarstvima odbrane i oružanim snagama u unapređivanju rodne ravnopravnosti“ i

“Ključni aspekti politika za rodno osjetljivo upravljanja ljudskim resursima”. Konferenciji su prisustvovali/e predstavnici/ce ministarstava odbrane Crne Gore, Srbije, Bosne i Hercegovine, Makedonije i Norveške, predstavnice NATO-a, diplomatskog kora kao i predstavnici/e UNDP SEESAC.

Sjednica je završena u 11 sati i 30 minuta.

SEKRETARKA ODBORA
Snežana Grupković,s.r.

PREDSJEDNICA ODBORA
Nada Drobnjak,s.r.